

KÖZÉPPONTBAN

Emlékezve kell a megbékélést keresnünk

A második világháború végén, 1944. november harmadikán a partizánok Bezdán mellett, Isterbácon gyakorlatilag megtizedelték a magyar lakosságot, egyszerre 101 helybelit lőtek agyon. A sekélyen elhantolt holttesteket tavasszal újratemették a bezdáni temetőben, és nevük ekkor került be a halotti anyakönyvbe. A faluban más kivégzések is voltak, és a közelben mintegy két tucat, magukat megadó honvédek is agyonlőttek a partizánok, így az áldozatok száma ezen az egyetlen településen megközelítőleg 150 főre tehető. Az idei megemlékezés egyik szónoka, **Horváth Ödri Márta**, a VMDK nyugat-bácskai szervezetének elnöke volt, aki emléke-

■ **Az ártatlan áldozatok emlékének megőrzését két évtizeddel ezelőtt a történelmi VMDK kezdeményezte, azóta nyílik alkalom a nyilvános kegyeletadásra.**

– 1990 áprilisában a vajdasági magyarok első érdekvédelmi szervezete nyílt levélben követelte a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémiától a magyarelles 44/45-ös vérengzések kivizsgálását, azok elítélését, a kollektív bűnösség eltörlését, a méltó megemlékezésre való jogot, az ártatlanul kivégzettek örökösiei számára a kárpótlást és a vagyon-visszaszármaztatást. A VMDK akkor megtörte a csendet, és azóta Vajdaság-szerte megemlékezünk az ártatlanul megkínzott és kivégzett magyarokról, azóta merünk beszélni erről a tragédiáról, ami kimaradt mindannyiunk történelemkönyvéből, amiről az öregek is csak suttogva beszéltek. Azóta számos kutató próbálja összeírni a kivégzettek névsorát, feltérképezni a tömegsírokat. Mára már eljött az ideje, hogy kiderüljön, mi is történt valójában a második világháború végén élő délvidéki magyarokkal, hogy lemoshassuk a gyalázatot, hogy nagyapáink és apáink nevét tisztázhassuk.

■ **Minderre viszont két évtized elmúltával se került sor, sőt, a törvényhozás éppen most kavarta fel az indulatokat.**

– Sajnos, október 6-án, a magyarság egyik gyásznapján életbe lépett vagyon-visszaszármaztatási és kárpótlási törvény mindezeket a törekvéseket ellehetetlenítette. Újra ránk sütötték a kollektív bűnösség bélyegét, újra másodrendű polgárokká degradálták a délvidéki magyarságot és háborús bűnösökké az ártatlanul kivégzett férfiakat, nőket, sőt gyerekeket is. Pedig csak egy bűnük volt, hogy magyarnak születtek.

■ **Őn a megemlékező beszédében kitért a törvény kiváltotta felháborodásra, és nemtetszését fejezte ki a felmerült problémákra talált megoldással kapcsolatban, amely a DP és a VMSZ elnökeinek szóbeli megegyezéséhez vezetett, miszerint a vagyon-visszaszármaztatási és kárpótlási törvényt a rehabilitációról szóló törvény egy szakaszával módosítják.**

– Ez jogilag tarthatatlan. Semmilyen jogi csűrés-csavarás nem cseréli fel a vagyon-visszaszármaztatás kezdetének idejét és nem iktatja ki a kollektív bűnösség elvét ebből a jogszabályból. Vagyis, ha a törvény nem változik, a kollektív bűnösség is marad. Tehát ma ott vagyunk, ahol 20 évvel ezelőtt

voltunk. Emlékezhetünk a 44/45-ös áldozatokra, de marad a kollektív bűnösség bélyege, marad a másodrendű polgár szerepe, akit a szerb képviselőházban is büntetlenül le lehet fasisztázni, maradnak az ígérek, hogy majd egyszer, ha a szerb államnak lesz rá pénze, tudományosan is feltárják a 44/45-ös eseményeket...

■ **Őn szerint tehát nem hogy előre, hanem visszalépés történt a törvényalkotás során?**

– Ilyen törvények megszavazása után felmerül a kérdés, hogy ezt a kormánykoalíciót támogató magyar politikusok hogyan tudnak tiszta lelkiismerettel fejet hajtani az ártatlanul legyilkolt magyarok sírjai előtt, a szerb pártokban politizáló magyarok pedig hogyan tudnak emelt fővel nemzetársaik szemébe nézni. Reméljük, lesz még ébredés, lesz még kijózanodás a szerb kormány részéről. El kell beszélnünk elmondhatatlan történeteinket, végig kell hallgatnunk egymást, a múltat, ahogy mondani szoktuk, be kell vallani, hogy semmit sem feledve eljuthassunk az őszinte kibékülésig, megbékélésig. Emlékeznünk kell azokra, akik közülünk azért haltak meg, mert hozzánk tartoztak, és hogy soha többé ne történhessen meg velünk ilyesmi.

■ FEKETE J. József